

مراسمات عاشورا در ایران: از صفویه تا کنون

۱۴ تیر ۱۴۰۴ ساعت ۲۰:۳۹

مراسمات عزاداری عاشورا در طول تاریخ دستخوش تغییراتی شده‌اند، اما بسیاری از آیین‌های کهن همچنان در نقاط مختلف ایران برگزار می‌شوند. این مراسمات شامل روضه‌خوانی، سینه‌زنی، زنجیرزنی، تعزیه، برپایی خیمه‌ها و آتش زدن آنها، و ... که هر کدام در مناطق مختلف ایران با قدمت و شکل خاص خود اجرا می‌شوند.

واقعۀ عاشورا و یادبود آن، همواره جایگاهی ویژه در تاریخ و فرهنگ ایران داشته است. مراسم عزاداری این واقعه در طول قرون متمادی، تحت تاثیر شرایط سیاسی، اجتماعی و فرهنگی حاکم بر جامعه، دستخوش تغییرات و تحولاتی بوده است. در ادامه به بررسی مختصر این تحولات از دوران صفویه تا به امروز می‌پردازد.

۱. دوران صفویه (قرن ۱۰ تا ۱۱ قمری): ترویج رسمی تشیع و اوج‌گیری مراسم

با رسمیت یافتن مذهب تشیع در ایران توسط شاهان صفوی، مراسم عاشورا از جایگاهی ویژه و حمایتی دولتی برخوردار شد. حکومت صفویه با برگزاری باشکوه عزاداری‌ها، شامل دسته‌های سینه‌زنی، زنجیرزنی و تعزیه‌خوانی، به تثبیت هویت شیعی و انسجام اجتماعی کمک می‌کرد. شاهان صفوی اغلب خود در این مراسم حضور یافته و بر شکوه آن‌ها می‌افزودند. این دوران را می‌توان نقطه عطفی در سازماندهی و رسمی شدن مراسم عاشورا دانست.

۲. دوران قاجار (قرن ۱۲ تا ۱۴ قمری): تداوم سنت‌ها و ظهور تعزیه

در دوره حکومت قاجار، اگرچه حمایت دولتی به اندازه دوران صفویه نبود، اما مردم با شور و اشتیاق فراوان به برگزاری مراسم عزاداری ادامه دادند. در این دوره، تعزیه‌خوانی به عنوان یکی از برجسته‌ترین اشکال نمایش مذهبی و هنری عاشورا، در میان مردم رواج یافت و به تدریج به یکی از ارکان اصلی مراسم تبدیل شد. همچنین، سازماندهی دسته‌های عزاداری و استفاده از ابزارهای جدیدتر در عزاداری، مانند زنجیرزنی و سینه‌زنی، بیشتر مورد توجه قرار گرفت.

۳. دوران پهلوی (قرن ۱۴ شمسی): محدودیت‌ها و استمرار مردمی

دوره حکومت پهلوی با رویکردی سکولار و تلاش برای مدرنیزاسیون جامعه، شاهد محدودیت‌هایی برای فعالیت‌های مذهبی و اجتماعی بود. مراسم عاشورا نیز از این قاعده مستثنی نبود و حمایت رسمی دولتی از آن کاهش یافت. با این وجود، مردم به صورت خودجوش و از طریق هیئت‌های عزاداری، به برگزاری مراسم در مساجد، تکایا و خیابان‌ها ادامه دادند. عاشورا در این دوره بیشتر

به عنوان یک سنت مردمی و مذهبی درونی حفظ شد.

۴. پس از انقلاب اسلامی (از ۱۳۵۷ شمسی تاکنون): احیا، گسترش و مفاهیم نوین انقلاب اسلامی ایران، تحولی اساسی در برگزاری مراسم عاشورا ایجاد کرد. این مراسم با حمایت گسترده‌تر حکومت و با تأکید بر مفاهیم انقلابی مانند ظلم‌ستیزی، استکبار ستیزی و پاسداری از ارزش‌های دینی، ابعاد وسیع‌تری به خود گرفت. هیئت‌های عزاداری سازماندهی شده‌تر شدند و مفاهیمی چون "هیئات منا الذله" و "لبیک یا حسین" به عنوان شعارهای اصلی در کنار پیام قیام عاشورا برجسته گردید. امروزه، مراسم عاشورا با تنوع بیشتری در اجرا، گسترش رسانه‌ای و حضور فعال مردم در سراسر کشور، به عنوان یکی از مهم‌ترین رویدادهای فرهنگی و مذهبی ایران برگزار می‌شود.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۵۰۱۳۲/مراسمه-عاشورا-ایران-صفویه-کنون>